

Overweging 26 november 2017

einde of voleinding; kinderen van de dag

Het is eigenlijk een heel mooi gegeven dat we na de zondag van de voleinding meteen de eerste zondag van de advent vieren. Het einde van het kerkelijk jaar en de verwachting van een nieuw begin sluiten op elkaar aan. Elk jaar opnieuw vieren we begin en einde als een kringloop waarbij einde en begin in elkaar overlopen. Dit is anders dan de manier waarop ons leven zich aan ons voordoet. We beleven dat niet als een kringloop, maar als een tijdbalk met een begin- en een eindpunt, geboorte en dood. Toch heeft het beeld van de kringloop, de beweging van het kerkelijk jaar meer over ons leven te zeggen dan de tijdsbalk kan doen.

In de lezingencyclus van drie jaar die we in onze kerk hanteren, overheerst op de laatste zondag de sfeer van de dies irae, de dag van de toorn. Hierin wordt de uiteindelijke dag des Heren voorgesteld als een dag van wrake. Verontrustende en angstwekkende beelden vertellen ons van de vernietiging en ondergang van onze wereld.

Sommige sekten gebruiken deze beelden om de ondergang van de wereld aan te kondigen. En ook al begrijp ik de oorsprong en de bedoeling van de teksten, vind ik ze toch niet erg gelukkig. En wat meer is, ze geven een indruk die eigenlijk niet in overeenstemming is met ons geloof en zeker niet met onze terechte hoop en verwachtingen ten aanzien van de trouw van God. En omwille van ons geloof moeten we daar iets meer over zeggen. Ons geloof moet immers niet gekoppeld zijn aan angst, maar aan vertrouwen.

Men maakt gebruik van voorstelbare beelden om een onvoorstelbare werkelijkheid duidelijk te maken. Van de tijd af dat mensen zich bewust zijn van de wereld waarin zij leven, denken zij over de wereld na: waarom is de wereld er, kan die er ook niet zijn; wat is de betekenis en bedoeling ervan; als de wereld een begin heeft, heeft hij dan ook een einde en hoe ziet dat er dan uit? Antwoorden worden gevonden of geconstrueerd door na te denken, door wetenschappelijk onderzoek te doen, door theoretische verklaringen op te stellen en die te toetsen, en ook door gelovige interpretaties van de wereld en de betekenis ervan in religieuze zin.

In de lezingen hebben we te maken met de laatste. De wijze waarop men dat eindpunt van de wereld ziet wordt verteld aan de hand van beelden uit de natuur. Natuurgeweld, kosmische verschijnselen als zonsverduisteringen, het duister van de nacht, de onzekerheid van de mens ten opzichte van een niet te beheersen en te voorspellen natuurkracht zijn elementen van die beeldtaal.

Het lijkt erop dat alles zal vergaan. Door de overweldigende verschijnselen verliezen we de andere elementen in de lezingen uit het oog. En het lijkt me dat het nu juist daarom gaat.

In Daniel is sprake van een periode van grote verdrukking. Degenen die in het boek van het leven zijn opgetekend, zullen ontkomen. Gestorvenen zullen opstaan ten oordeel. Maar de verstandigen en rechtvaardigen zullen stralen voor eeuwig.

De tekst van het evangelie is erg dreigend. Deze wereld wordt verwoest en moet plaats maken voor de nieuwe wereld. Er is niets wat je kunt doen om daaraan te ontkomen. Vluchten of schuilen heeft geen zin. Niemand kan een zinnig advies aan de ander geven. We zijn totaal afhankelijk van het oordeel in de komst van Christus. De uitverkorenen zullen worden verzameld van de uithoeken van de wereld.

Thessalonicenzen waarschuwt voor de instabiliteit van de dingen waar we ons vertrouwen in stellen. Maar bemoedigt tegelijk de getrouwe leerlingen als kinderen van het licht die niet aan de duisternis worden prijsgegeven.

Door de positieve elementen die de verhalen bevatten wordt het duidelijk wat de bedoeling en boodschap van deze verhalen zijn.

Deze wereld zoals wij die kennen gaat voorbij. De wereld die gebroken is en vol onrecht is niet de uiteindelijke wereld. Zij is niet Gods wereld. Deze wereld valt ten prooi aan de duisternis waarvan de duistere praktijken van deze wereld al getuigen.

Hoe en wanneer dat gebeurt weten we niet en we hebben daar ook geen greep op. Het is Gods initiatief. We vallen niet in de handen van mensen of van de natuurkrachten, maar in die van God. Degenen die wijs genoeg zijn om te leven naar Gods bedoelingen en die rechtvaardig zijn zullen gespaard blijven voor het leven.

Als deze teksten ons willen waarschuwen dat deze wereld voorbijgaat, dan toch in de eerste plaats om ons te vermanen, wakker te schudden. Zij willen ons opwekken om te leven als kinderen van het licht. Zo te leven dat onze levenswijze aansluit bij de bedoeling van ons bestaan.

De teksten in de bijbel gaan niet over kosmologie en natuurkunde. Het is geen wetenschap noch journalistiek. Het gaat om het verhaal van God met mensen. Om wat vruchtbaar is in die relatie, om wat gericht staat op leven. Dat wordt gezegend, wat er ook verder te gronde gaat. De boodschap is er niet een van vernietiging. Het is een boodschap van hoop. We hoeven niet bedroefd te zijn dat wat niet op het licht geijkt is te gronde gaat. Waar licht is verdwijnt de duisternis nu eenmaal.

Dus in plaats van te kijken naar en te speculeren over het einde kunnen we beter kijken naar de betekenis van het einde voor nu. Die twee zijn immers op elkaar betrokken. Als er al een einde is in religieuze zin, dan is het dat God zal zijn alles in allen. Dat is de uitdrukking van de universele aanspraken van Gods liefde. Dan is de cyclus voltooid waarin de vervreemding van God in zijn schepping in Hem wordt opgelost. Of zoals een Joodse mystieke richting het zegt: het in vaten opgesloten licht van God, de goddelijke vonken in de schepping, worden in Hem verenigd.

Het visioen van de vervulling van de schepping dragen we als gelovigen altijd bij ons. Het is een belofte die altijd en overal de bedoeling van onze wereld openbaart. Niet alleen als ooit en eens, maar als te vervullen werkelijkheid.

Daarmee worden we niet bepaald door het verleden. Als er al sprake is van predestinatie dan is het dat we bestemd zijn voor Gods liefde. Ons leven wordt bepaald door onze toekomst, door wat we zullen zijn en in belofte reeds zijn. Genesis en voleinding sluiten op elkaar aan. In de voleinding wordt duidelijk waar het allemaal om begonnen is.

Onze ethische keuzes worden niet alleen bepaald door normen en waarden, maar ook door het antwoord op de vraag of door mijn keuze in een bepaalde situatie of een op een bepaald moment Gods bedoeling met ons leven gedaan wordt, of in mijn handelen Gods rijk naderbij komt.

Aangezien wij zelf de bedoeling van ons leven als mogelijkheid met ons dragen, bezit elk moment eschatologische potentie. Dat wil zeggen dat we op elk moment de mogelijkheid hebben Gods bedoeling te openbaren en het rijk van God zichtbaar te maken. We zijn immers, zoals de brief aan de gemeente van Tessaloniki zegt, kinderen van het licht, van de dag. "God heeft ons niet bestemd om zijn toorn te ondergaan, maar om het heil te verwerven, opdat wij wakend of reeds ontslapen

met hem verenigd zouden leven. Blijf daarom elkaar bemoedigen en steunen.”
Ons lot is niet de ondergang, onze bestemming ligt in God. Amen.